STUDIA UNIVERSITATIS MOLDAVIAE
Revista științifică a Universtității de Stat din Moldova, 2025, nr. 3(183)

CZU: 341.241:341.9:347.427(478) **https://doi.org/10.59295/sum3(183)2025_03**

ORIGINILE REGULII PRIVIND EXISTENȚA UNUI TRATAT INTERNAȚIONAL CA O CONDIȚIE PREALABILĂ PENTRU RECUNOAȘTEREA INSOVABILITĂȚII TRANSFRONTALIERE: PERSPECTIVA REPUBLICII MOLDOVA

Cristina BANCU,
Universitatea de Stat din Moldova

Acest articol analizează doctrina referitoare la originea și evoluția regulii conform căreia existența unui tratat internațional este o condiție prealabilă pentru recunoașterea insolvabilității transfrontaliere. Studiul examinează doctrina juridică internațională, tratatele relevante încheiate de Republica Moldova și practica judiciară aplicabilă. De asemenea, se propune o interpretare a conceptului de "hotărâre în materie civilă" în raport cu problemele de insolvență transfrontalieră, având în vedere reglementările internaționale și legislația națională. Sunt abordate totodată, implicațiile economice și sociale ale recunoașterii falimentelor transfrontaliere, precum și perspectivele de reformă în domeniu.

Cuvinte-cheie: *insolvență transfrontalieră, tratat internațional, procedură de insolvență, drept internațional privat, reciprocitate, hotârâre civilă.*

THE ORIGINS OF THE RULE REQUIRING THE EXISTENCE OF AN INTERNATIONAL TREATY AS A PREREQUISITE FOR THE RECOGNITION OF CROSS-BORDER INSOLVENCY: THE PERSPECTIVE OF THE REPUBLIC OF MOLDOVA

This article analyzes the doctrine regarding the origin and evolution of the rule stating that the existence of an international treaty is a prerequisite for the recognition of cross-border insolvency. The study examines international legal doctrine, relevant treaties concluded by the Republic of Moldova, and applicable judicial practice. It also proposes an interpretation of the concept of "civil judgment" in relation to cross-border insolvency issues, considering international regulations and national legislation. The article further addresses the economic and social implications of recognizing cross-border bankruptcies, as well as reform perspectives in this field.

Keywords: *cross-border insolvency, international treaty, insolvency procedure, private international law, reciprocity, civil judgment.*

Introducere

Recunoașterea insolvabilității transfrontaliere a fost o problemă dezbătută de-a lungul timpului, implicând atât considerente de drept internațional privat, cât și aspecte de suveranitate statală. În Republica Moldova, această problematică se conturează în contextul obligațiilor asumate prin tratatele internaționale de asistență juridică în materie civilă și comercială. Lipsa unor reglementări exprese privind recunoașterea falimentelor străine în legislația națională impune o analiză detaliată a cadrului juridic internațional aplicabil și a posibilităților de implementare a unor soluții legislative eficiente. Din analiza realizată la moment, se poate observa că Republica Moldova a semnat Protocol de colaborare pe domeniul insolvenței doar cu România [1]. În rest celelalte tratate internaționale sunt cu privire la asistanţă juridică şi raporturile juridice în materie civilă, familială şi penală.

Originea regulii recunoașterii falimentelor[1] transfrontaliere

Încă din secolul al XIX-lea, tratatele internaționale au fost considerate, în mod tradițional, drept cea mai

1. În acest articol termenul de faliment și insolvabilitate sunt tratate ca și sinonime.

solemnă și fiabilă formă de instituire a cooperării între state în domeniul procedurii civile internaționale, în special în ceea ce privește recunoașterea și executarea hotărârilor judecătorești străine [2, p. 83]. Potrivit remarcabilei observații a academicianului rus T. M. Yablochkov, ar fi contrar intereselor unui stat să permită executarea unei hotărâri judecătorești străine pe teritoriul său, cu excepția cazului în care sunt furnizate garanții de reciprocitate sub forma unui tratat internațional. Mai târziu, semnificația tratatelor internaționale a crescut și mai mult în cadrul sistemului juridic sovietic și al sistemelor juridice ale altor țări socialiste, având în vedere opoziția acută dintre țările socialiste și țările „capitaliste” occidentale [3, p. 75]. Abordarea predominantă a instanțelor de arbitraj (comerciale) din Federația Rusă de exemplu, se bazează pe premisa că tratatele internaționale privind asistența în materie civilă și de familie nu se aplică hotărârilor judecătorești străine privind deschiderea procedurilor de insolvență, întrucât recunoașterea acestei categorii de hotărâri nu este prevăzută în mod direct de tratatul relevant. (Hotărârea Curții Supreme a Federației Ruse din octombrie 2020, în cauza nr. 310-ES20-3002 [4]; Hotărârea Curții de Arbitraj Comercial din Districtul Ural din 9 octombrie 2019, în cauza nr. A60-29115/2019). [5] Cu toate acestea, considerăm că această abordare este, într-o anumită măsură, simplistă.

Apreciem că problema merită o analiză mult mai atentă și, în acest sens, ne propunem în continuare să abordăm următoarele aspecte:

1. Originile regulii care prevede necesitatea existenței unui tratat internațional ca o condiție prealabilă pentru recunoașterea insolvențelor străine cu referire la legislația Republicii Moldova;

2. Condițiile necesare pentru încheierea tratatelor internaționale privind asistența juridică în materie civilă incluisiv cu referire la Republica Moldova;

3. Abordarea actuală în interpretarea conceptului de „hotărâre în materie civilă” în raport cu problemele de insolvență transfrontalieră [6 p. 114].

În lumina obiectivelor menționate, ne propunem să examinăm teoriile principale care stau la baza efectului juridic al insolvenței în afara teritoriului statului relevant, cu nuanțare pe Republica Moldova.

În primul rând, trebuie menționat că abordarea efectelor juridice ale insolvenței străine s-a bazat pe așa-numita teorie a statutelor. Teoria statutelor, utilizată în dreptul medieval italian, a influențat dezvoltarea regulilor privind recunoașterea hotărârilor străine. Conform acestei teorii, legile erau clasificate în: statute reale (lat. statute realia), statute personale (lat. statute personalia) și statute mixte (lat. statuta mixta) [7 p. 9]. Categoria „statutelor reale” cuprindea legile care reglementau drepturile asupra bunurilor imobile, care, datorită naturii lor, nu aveau aplicabilitate extraterritorială. În contrast, „statutele personale” includeau legile care reglementau aspectele legate de capacitate, probleme personale și matrimoniale, precum și alte aspecte conexe. Aceste statute personale, fiind strâns legate de personalitatea indivizilor, erau considerate a-i însoți oriunde, chiar și în străinătate [8 p. 177]. Prin urmare, spre deosebire de statutele reale, statutele personale aveau aplicabilitate extrateritorială.

Cu toate acestea, aplicarea teoriei statutelor la recunoașterea insolvențelor străine a fost împiedicată de faptul că insolvența străină afecta atât drepturile patrimoniale, cât și capacitatea debitorului (prin numirea unui administrator al insolvenței).

De exemplu, conform abordării existente în doctrina juridică franceză, legile privind insolvența străină erau caracterizate drept statute reale, fără aplicabilitate extrateritorială [9 p. 41].

Pentru a susține această poziție, academicienii francezi Ch. Lyon-Caen și L. Renaud au argumentat că legea insolvenței urmărea realizarea unei funcții publice de distribuire echitabilă a masei credale între creditori [10 p. 444]. În conformitate cu această interpretare, restricționarea capacității juridice a unui debitor străin era considerată o funcție accesorie, subordonată funcției principale a legii insolvenței și anume distribuirea activelor debitorului.

Pe baza celor de mai sus, executarea silită a bunurilor debitorului, precum și recunoașterea atribuțiilor administratorului străin al insolvenței necesitau obținerea unui exequatur al hotărârii străine de insolvență din partea instanței naționale. De asemenea, a existat un concept conform căruia insolvența străină era tratată ca statut personal [11 p. 92]. Autorul A. Weiss a susținut că ideea principală care stă la baza legislației insolvenței era limitarea capacității debitorului, pentru a-l împiedica să risipească activele [12 p. 6]. Pe această bază, s-a argumentat că insolvența ar trebui să aibă efecte transfrontaliere, astfel încât administratorul insolvenței să poată să își îndeplinească funcțiile la nivel global.

Mai mult, susținătorii acestei teorii considerau că ar trebui să existe un singur forum competent pentru declararea insolvenței debitorului (unitatea insolvenței), în contrast cu teoria conform căreia ar trebui să existe multiple proceduri de insolvență (teritorialitatea insolvenței).

Această abordare era bazată pe premisa că statutul personal (capacitatea juridică) este indivizibil și, prin urmare, nu ar trebui să existe multiple proceduri de insolvență în fiecare țară în care debitorul deține active [13 p. 623].

Cât privește, de exemplu, aspecte ale insolvenței transfrontaliere în doctrina sovietică, și premisele pentru încheierea tratatelor internaționale privind asistența juridică în materie civilă și familială pentru URSS, acestea au servit drept exemplu pentru Republica Molodva la adoptarea propriilor reglementări în domeniul insolvenței transfrontaliere. După cum a observat autorul L. A. Lunts „Relațiile dintre țările socialiste, bazate pe cooperare prietenească, asistență reciprocă și egalitate autentică între părți, creează condiții pentru reglementarea cu succes a tuturor problemelor care apar în aceste relații, în special a problemelor de drept internațional privat, prin acorduri internaționale benefice pentru toate părțile.” [14].

Prevederile majorității tratatelor privind asistența juridică în materie civilă și familială încheiate de URSS se aplicau nu doar cetățenilor, ci și persoanelor juridice ale statelor contractante, specificând că „cetățenii și persoanele juridice” ale statelor contractante beneficiază de protecție juridică egală [15]. Menționarea persoanelor juridice în textul unui tratat de asistență juridică nu permitea, totuși, o concluzie clară că tratatul respectiv acoperea și procedurile de faliment. După cum a remarcat savantul maghiar Z. Fabok, este greu de presupus că statele contractante intenționau să trateze insolvența transfrontalieră în cadrul tratatelor de asistență juridică, deoarece conceptul de insolvență era dificil de reconciliat cu economia planificată a țărilor socialiste [16].

În secolul XIX, odată cu dezvoltarea comerțului internațional, a devenit evidentă necesitatea cooperării judiciare între state pentru soluționarea procedurilor de insolvență transfrontalieră. Principiul reciprocității a fost invocat drept fundament pentru recunoașterea falimentelor străine, punându-se astfel bazele unui sistem juridic de cooperare între state. Cu toate acestea, absența unor tratate internaționale uniforme a generat incoerență în aplicarea regulilor privind recunoașterea hotărârilor de insolvență.

Dacă analizăm tratatele privind asistența juridică în materie civilă, familială și penală încheiate de către Republica Moldova, în raport cu recunoașterea insolvabilității străine, putem evidenția următoarele reguli privind interpretarea tratatelor internaționale de asistență juridică în materie civilă, familială și penală.

După cum s-a menționat anterior, problemele legate de recunoașterea hotărârilor străine privind insolvența nu sunt abordate în mod direct de majoritatea tratatelor internaționale de asistență juridică în materie civilă aplicabile Republicii Moldova. Reglementarea acestor probleme nu ar fi putut fi prevăzută, în principiu, în majoritatea tratatelor de asistență juridică încheiate de către Republica Moldova. Cu toate acestea, ne propunem să analizăm dacă această situație înseamnă că o instanță națională sau străină nu poate extinde în prezent obligația de a recunoaște și executa reciproc hotărârile instanțelor străine, prevăzută într-un tratat internațional, la hotărârile instanțelor străine privind deschiderea procedurilor de faliment.

Pentru a aborda această problemă, ne vom referiri la Convenția de la Viena privind Dreptul Tratatelor din 1969, care stabilește regulile de interpretare a tratatelor (denumită în continuare „Convenția de la Viena din 1969”) [17], la care Republica Moldova este parte.[2]

Regulile generale privind interpretarea tratatelor internaționale sunt prevăzute în articolul 31 (1) al Convenției de la Viena din 1969: „Un tratat trebuie interpretat cu bună-credință, în conformitate cu sensul obișnuit ce trebuie atribuit termenilor tratatului în contextul lor și în lumina obiectului și scopului său.”

În interpretarea dispozițiilor tratatului, însă, pe lângă context, trebuie să se țină seama de:

a) orice acord ulterior între părți cu privire la interpretarea tratatului sau aplicarea dispozițiilor sale;

b) practica ulterioară în aplicarea tratatului, care stabilește acordul părților privind interpretarea sa;

c) orice reguli relevante de drept internațional aplicabile între părți (articolul 31(3) al Convenției de la Viena din 1969).

2. În vigoare pentru Republica Moldova din 25 februarie 1993. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=117717&lang=ro

Având în vedere dispozițiile Convenției de la Viena din 1969, este necesar să se definească în mod precis domeniul de aplicare al conceptului de „hotărâre în materie civilă” în scopul aplicării tratatelor internaționale privind asistența juridică în materie civilă și în domeniul insolvabilității transfrontaliere.

Ca observație introductivă, în doctrina academică sovietică, conceptul de „civil” [cu referire la hotărârile străine] era tradițional opus conceptului de „public (drept public)”. În acest sens, autorul A. G. Goykhbarg sublinia natura de drept public a hotărârilor străine privind colectarea impozitelor, aceasta fiind considerată un monopol absolut al statului. Din acest motiv, hotărârile străine pronunțate în materii fiscale și în alte domenii similare nu sunt, în general, executorii în afara statului în care au fost emise [3 p. 73].

În continuarea acestui argument, subliniem că, atât în doctrina sovietică, cât și în literatura străină, noțiunea de „hotărâre în materie civilă” a fost, în mod tradițional, interpretată în sensul cel mai larg posibil. Astfel, tratatul lui L. A. Lunts și N. I. Marysheva afirmă că: „gama de hotărâri care, în baza tratatelor, sunt recunoscute și executate pe teritoriul altui stat este foarte largă”, aplicându-se practic tuturor categoriilor de hotărâri civile.

Tratatele de asistență juridică în materie civilă nu fac distincție între hotărârile în materie civilă și cele în materie comercială (economică). În acest sens, atragem atenția asupra lucrării autorului polonez J. Jodlowski, care sublinia: „Nu poate exista nicio îndoială că dispozițiile altor convenții privind recunoașterea și executarea hotărârilor în materie civilă includ și hotărârile pronunțate în materie comercială.” [18 p. 158].

Analiza jurisprudenței străine relevante indică că instanțele din mai multe jurisdicții susțin abordarea conform căreia tratatele privind asistența juridică în materie civilă și/sau comercială sunt considerate aplicabile hotărârilor în materie de insolvență, chiar dacă acestea nu sunt menționate explicit în acordurile internaționale.

În cazul Rubin v Eurofinance (2012), care a vizat, printre altele, interpretarea noțiunii de „hotărâre civilă” conform Legii din 1933 privind recunoașterea și executarea reciprocă a hotărârilor străine, Lord Collins, pronunțând opinia majoritară în Curtea Supremă a Regatului Unit, a făcut referire la Convenția de la Bruxelles din 1968, afirmând: „Nu există motive să concluzionăm că expresia «materii civile și comerciale» nu include procedurile de insolvență, iar istoricul Legii din 1933 și al convențiilor [bilaterale] legate de această lege arată că include. Faptul că insolvența a fost exclusă în mod expres din sfera de aplicare a Convenției de la Bruxelles, a Convențiilor de la Lugano și a Regulamentului Bruxelles I sugerează, de fapt, că în absența unei astfel de excluderi, ar fi fost inclusă” [19].

Un alt exemplu este Hotărârea Curții de Apel București din 17 decembrie 2020 (dosar nr. 11285/3/2019) [20], care demonstrează că obligația de recunoaștere reciprocă a „hotărârilor civile” prevăzută de Tratatul de Asistență Juridică din 1958 între URSS și Republica Populară Română [21] se extinde și asupra hotărârilor străine privind insolvența, deși acestea nu sunt menționate în mod specific în tratat. Un creditor al unui debitor rus a contestat recunoașterea unei hotărâri de insolvență emisă de o instanță rusă, argumentând că tratatul din 1958 se aplică doar hotărârilor civile, nu și celor comerciale. Curtea de Apel București a stabilit că noțiunea de „civil” în raport cu hotărârile străine trebuie interpretată în sens larg. În sprijinul acestei abordări, instanța română a subliniat că legislația rusă nu separă dreptul privat în ramuri distincte de drept civil și comercial. Totodată, Curtea de Apel a indicat că articolul 1 al Tratatului din 1958 prevedea protecție juridică atât pentru cetățeni, cât și pentru persoane juridice. Pe baza faptului că hotărârile străine în materie comercială nu erau excluse explicit din sfera tratatului, Curtea de Apel București a recunoscut hotărârea emisă de Tribunalul Arbitral (Comercial) din Regiunea Rostov la 19 noiembrie 2018.

Aceeași abordare a fost adoptată de Camera pentru Litigii Economice a Curții Supreme a Ucrainei prin Hotărârea din 22 decembrie 2021, dosar nr. 910/5107/259 [22], în care administratorul de insolvență al unei companii cehe a solicitat recunoașterea unei hotărâri străine privind deschiderea procedurilor de insolvență în Ucraina, în baza Tratatului din 2001 privind asistența juridică civilă între Republica Cehă și Ucraina [23]. Instanța de prim grad de jurisdicție din Kiev, specializată în litigii comerciale, a decis că tratatul este aplicabil pentru recunoașterea procedurilor de insolvență străine, deși această categorie de hotărâri nu este menționată în mod explicit în tratat. Hotărârea instanței de prim grad a fost însă anulată de Curtea de Apel, pe motiv că, potrivit Codului Procedurilor de Insolvență din Ucraina din 2018, procedurile de insolvență străine pot fi recunoscute în Ucraina doar pe baza existenței unui tratat internațional cu statul emitent. În

opinia Curții de Apel, Tratatul din 2001 privind asistența juridică civilă între Republica Cehă și Ucraina nu menționează în mod specific hotărârile privind insolvența, motiv pentru care acesta nu este aplicabil. Totuși, Curtea Supremă a Ucrainei a casat hotărârea Curții de Apel, considerând că tratatul respectiv se aplică și asistenței în materie comercială, ceea ce, în opinia Curții Supreme, include și aspectele legate de insolvență.

O parte semnificativă a tratatelor internaționale privind asistența juridică, la care Republica Moldova este parte, prevede recunoașterea și executarea hotărârilor. Totuși, domeniul de aplicare al noțiunii de „hotărâre" nu este specificat în majoritatea tratatelor de asistență juridică. De exemplu, cu titlu de excepție Tratatul de asistență juridică între Rusia și China din 1992 în articolul 16 (2) prevede expres că hotărârire se referă și la cele de insolvență [24].

Acest lucru ridică problema dacă hotărârile instanțelor străine privind inițierea procedurilor de insolvență pot beneficia de recunoaștere în Republica Moldova, în baza tratatelor internaționale de asistență juridică, în situațiile în care statul emitent al hotărârii străine folosește un termen diferit de „decizie privind deschiderea procedurilor de faliment" (de exemplu, „rezoluție privind inițierea procedurilor de faliment" sau „ordin"). În lumina celor de mai sus, doctrina țărilor socialiste a dezvoltat o abordare specifică privind recunoașterea actelor judiciare străine emise înainte de pronunțarea unei hotărâri definitive („acte judiciare interimare"). De exemplu, savantul polonez J. Jodlowski a afirmat că, în majoritatea cazurilor, nu este necesară recunoașterea actelor judiciare interimare străine, deoarece, în general, aceste acte nu au semnificație în afara procedurilor judiciare relevante.

Cu toate acestea, poziția cu privire la recunoașterea hotărârilor interlocutorii, cum ar fi cele privind pensia de întreținere (alocații temporare până la soluționarea litigiului pe fond), a variat.

Unii autori au subliniat că aceste hotărâri rezolvă litigiul dintre părți (deși nu definitiv) și, prin urmare, nu există motive pentru a refuza recunoașterea și executarea acestora în baza acordurilor de asistență juridică. În schimb, alții, făcând referire la practica judiciară, au menționat: „În opinia noastră, toate tratatele de asistență juridică prevăd recunoașterea și executarea exclusiv a hotărârilor definitive – adică a celor care soluționează un litigiu sau o altă problemă atribuită jurisdicției organelor ale căror decizii sunt recunoscute și executate." [25, p. 168].

În opinia autorilor Kostin și Kuraksa, la care ne raliem și noi, toate tratatele de asistență juridică presupun recunoașterea și executarea doar a hotărârilor definitive – adică a celor care soluționează un litigiu sau altă problemă atribuită competenței organelor ale căror hotărâri sunt recunoscute și executate [6, p. 120].

Această concluzie se bazează pe premisa că doar o hotărâre judecătorească conține o constatare cu privire la existența sau inexistența unui drept subiectiv disputat.

Cele menționate recomandă concluzia că trăsătura esențială care distinge hotărârile judecătorești străine de alte categorii de acte judiciare străine este existența unui element ce derivă din proprietatea de irevocabilitate a actului judecătoresc. Această împrejurare permite argumentarea faptului că, în contextul aplicării tratatelor internaționale, un act judiciar străin care soluționează pe fond cererile juridice relevante ale reclamantului și/sau conferă unei persoane un statut specific, indiferent de denumirea acestui act în statul emitent, ar trebui să fie recunoscut.

Totuși atunci cînd suntem în situația de a recunoaște pe teritoriul unui stat proceduri premergătoare insolvenței, acestea nu respectă întru totul cerința de irevocabilitate a hotărârilor judecătorești străine, iar în literatura de specialitate părerile sunt împărțite [6, p. 113-135].

În continuare, dorim să subliniem argumentele juridice care sprijină admisibilitatea și oportunitatea recunoașterii hotărârilor străine privind deschiderea procedurilor de insolvență în baza tratatelor de asistență juridică internațională.

La prima vedere, ar putea părea că avantajele neaplicării tratatelor internaționale pentru recunoașterea hotărârilor străine privind deschiderea procedurilor de insolvență sunt ușor de observat. Având în vedere că recunoașterea acestei categorii de hotărâri străine nu este prevăzută în mod direct de tratatele de asistență juridică și ținând cont de faptul că, în general, nu se oferă dovezi privind posibilitatea recunoașterii hotărârilor pronunțate de o instanță din Republica Moldova, de către părțile din jurisdicțiile străine (din cauza lipsei de reciprocitate), instanțele noastre pot refuza să extindă consecințele juridice ale insolvenței străine pe teritoriul Republicii Moldova. Astfel, creditorii din Republica Moldova au posibilitatea de a urmări

bunurile acestui debitor în afara procedurilor de insolvență străine și de a obține o satisfacție prioritară față de ceilalți creditori. Cu toate acestea, trebuie avut în vedere că o astfel de interpretare a tratatelor internaționale de asistență juridică este susceptibilă să afecteze interesele reclamanților noștri naționali în cazul recunoașterii procedurilor de insolvență din Republica Moldova în străinătate. Este necesar să se clarifice faptul că legislația unui număr de state europene condiționează recunoașterea insolvențelor străine de principiul reciprocității. De exemplu, conform articolului 111 alin. (4) din Legea cehă din 2012 privind „Dreptul internațional privat”, hotărârile judecătorești străine pronunțate în materie de insolvență sunt supuse condiției de reciprocitate, cu condiția ca centrul intereselor principale (COMI) ale debitorului să fie situat în statul unde a fost pronunțată hotărârea [26]. În mod similar, conform articolului 114 din Legea ungară din 2017 „Privind Dreptul internațional privat”, reciprocitatea între Ungaria și statul unde a fost pronunțată hotărârea constituie o condiție suplimentară pentru recunoașterea hotărârilor judecătorești străine pronunțate în materie de insolvență [27].

Trebuie remarcat faptul că în cazurile de recunoaștere a hotărârilor judecătorești străine privind deschiderea procedurilor de insolvență în Republica Moldova, în temeiul tratatelor internaționale de asistență juridică, nu am sesizat, având în vedere informația publicată pe pagina oficială a instanțelor judecătorești. Într-o asemenea eventualitate instanțele noastre ar putea să respingă oasemenea solicitare, bazată, în esență, pe simpla afirmație că Republica Moldova nu este parte la tratate internaționale care reglementează în mod direct recunoașterea insolvențelor străine. În acest caz, principalul argument al instanțelor naționale pare a fi acela că hotărârile judecătorești străine privind deschiderea procedurilor de insolvență (și, în general, hotărârile judecătorești străine pronunțate în cazuri de insolvență) nu sunt enumerate în mod explicit în tratatele de asistență juridică internațională. În consecință, conceptul de „hotărâre în materie civilă” nu a primit până în prezent o analiză detaliată în practica judiciară.

Este semnificativ faptul că la momentul adoptării Legii cu privire la insolvență și anume art. 252 care stabilește necesitatea unui acord bilateral între statul respectiv şi Republica Moldova cu privire la insolvabilitatea transfrontalieră pentru executarea asupra activelor debitorului străin, Republica Moldova nu era parte la nici un tratat internațional care reglementează în mod direct recunoașterea insolvențelor străine. În acest sens, este mai probabil ca legiuitorul nostru să fi presupus că tratatele internaționale la care Republica Moldova era deja parte ar fi aplicabile pentru recunoașterea hotărârilor judecătorești străine, decât cele care ar putea fi încheiate în viitor. Cu referire la statele membre UE, Republica Moldova, având statut de țară candidat la aderare la uniunea europeană, ar putea în viitor să dea curs solicitărilor, în baza Regulamentului UE 2015/848 privind insolvența transfrontalieră [28].

În prezent, Republica Moldova are semnat Protocol de colaborare pe bază de parteneriat activ pentru promovarea şi realizarea obiectivelor comune în ramura de administrare fiduciară și a procedurii de insolvabilitate transfrontalieră doar cu România.

Totodată potrivit art. 461 (1) f) Cod porcedură civilă al Republicii Moldova, de competenţa exclusivă a instanţelor judecătoreşti ale Republicii Moldova sunt procesele cu element de extraneitate în care: procesul are ca scop declararea insolvabilităţii sau orice altă procedură judiciară privind încetarea plăţilor în cazul unei societăţi comerciale străine cu sediu în Republica Moldova [29 art. 461].

Analiza doctrinei evidențiază că noțiunea de „civil” în contextul hotărârilor judecătorești străine are o accepțiune largă, incluzând majoritatea deciziilor instanțelor care soluționează în fond o cerere juridică relevantă. Această constatare justifică extinderea conceptului de „civil” (hotărâre într-o cauză civilă) și asupra hotărârilor străine prin care se declanșează proceduri de insolvență

Bibliografie:

1. *Protocol semnat între Uniunea administratorilor autorizați din Republica Moldova și Uniunea națională a Practicienilor în insolvență din România de colaborare pe bază de parteneriat activ pentru promovarea și realizarea obiectivelor commune.* Disponibil: https://www.uaam.md/storage/files/Protocol%20de%20colaborare%20UAAM%20vs%20UNPIR.pdf, accesat la 07.02.2025.
2. SZÁSZY, I., *International Civil Procedure: A Comparative Study (Sijthoff, 1967). See also A Lenhoff, "Reciprocityand the Law of Foreign Judgments: A Historical-Critical Analysis"* (1956) 16 *Louisiana Law Review* 465-83.

3. YABLOCHKOV, TM., *Treatise on Private International Law (The Statute, 2009),* 161-62, being a reprinted version of the treatise TM Yablochkov, *Treatise on International Civil Procedure* (The Yaroslavl Governor's Office Typography, 1909), 174-75.
4. *Ruling by the Judicial Board for Economic Disputes of the Supreme Court of the Russian Federation of 08.10.2020 in case N 310-ES20-3002, A83-6324/2018*.
5. *Ruling of the Arbitrazh (Commercial) Court of the Ural District dated 09.10.2019 N F09- 6266/19 in case N A60-29115/2019.*
6. KOSTIN, Alexander A., KURAKSA , Daria D,*"International treaties on assistance in civil matters and their applicability to recognition of foreign judgments on the opening of insolvency proceedings (reflections regarding the Russian national and international experience)". Journal of Private International Law*, 2023, Vol. 19, No. 1, 113-135, accesat la 03 februarie 2025.
7. ANCEL. B. *Éléments d'histoire du droit international privé* (Éditions Panthéon-Assas, DL 2017), 130–38. see also K. Lipstein, *Principles of the Conflict of Laws: National and International* (Springer, 1981), 9-10.
8. RAEBURN, W., *"Application of the Maxim Mobilia Sequuntur Personam to Bankruptcy in Private International Law"* (1949) 26 *British Yearbook of International Law* 177.
9. BARTIN, E., *Principes de Droit International Privé Selon la Loi et la Jurisprudence Françaises* (Editions Domat-Montchrestien, 1930–35), 41.
10. LYON CAEN, CH., RENAULT, L., și BRILLAT - SAVARIN, J., *Traité de droit commercial* (F Pichon, 1899), 444.
11. HUMBLET, L., *"Des Effets de la Faillite Declarée à l'Etranger d'Apres la Jurisprudence Belge"* (1880) 7 *Journal du Droit International Prive et de la Jurisprudence Comparée 87–94. See also CG Tenekides, "Faillite d'Apres le Système de Droit International Privé en Vigueur en Grèce"* (1936) 63 *Journal du Droit International* 761–92.
12. WEISS, A., *"Du Conflit des Lois et de la Législation Internationale en Matiere de Fallites – Rapport Présenté à L'Institut de Droit International"*, 24 *Revue de Droit International et de Législation Comparée* 5–16.
13. SURVILLE F., și ARTHUYS, F.,*Cours Elémentaire de Droit International Prive Conforme au Programme des Facultés de Droit: Droit Civil, Procédure, Droit Commercial* (Arthur Rousseau), 623.
14. LUNTS, L.A., *On Agreements Between European Countries People's Democracy on Mutual Assistance in Civil Cases* (All-Union Institute of Legal Sciences, Gosurizdat, 1958), 4.
15. *Tratat între Uniunea Republicilor Sovietice Socialiste și România privind asistența juridică în materie civilă, de familie și penală (semnat la Moscova la 03.04.1958), Vedomosti VS USSR, 04.09.1958, N 21, Art. 329.*
16. FABOK, Z., *International Insolvency Law in the New Hungarian PIL Code – A Window of Opportunity to Enact theUNCITRAL Model Law on Cross-Border Insolvency?* (29 December 2016). *Forthcoming, Special volume entitled "Modernizing International Trade Law to Support Innovation and Sustainable Development" to be published by UNCITRAL* (subject to substantive and editorial changes). (03 November 2017) https://irep.ntu.ac.uk/id/eprint/31967/1/9376_Fabok.pdf
17. *Convenția de la Viena cu privire la dreptul tratatelor, 1969*, în vigoare pentru Republica Moldova din 25 februarie 1993. Disponibil la https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=117717&lang=ro
18. JODLOWSKI, J., *"Les conventions relatives à la coopération judiciaire en matière civile et commerciale entre les Etats, socialistes et les Etats occidentaux"* (1977) 158 *Hague Academy Collected Courses* 333.
19. *Rubin and another v Eurofinance SA and others [2012] UKSC 46, [175]. On this issue the two Justices giving separate judgments agreed with Lord Collins (see Lord Mance at [178] and Lord Clarke at [205]).* https://www.supremecourt.uk/cases/docs/ uksc-2010-0184-judgment.pdf.
20. *Rubin v Eurofinance SA [2012].* Disponibil: https://supremecourt.uk/uploads/uksc_2010_0184_judgment_74cd4055b9.pdf
21. *Tratat între Republica Populara Română şi Uniunea Republicilor Sovietice Socialiste privind acordarea asistenţei juridice în cauzele civile, familiale şi penale, din 03 aprilie 1958*. Disponibil: https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/34599, accesat la 01.02.2025.
22. *Portalul Registrului unic al hotărârilor judecătorești din Ucraina.* Disponibil: https://reestr.court.gov.ua/Review/104291599?fbclid=IwAR0dkRnSCrs6Zvtp8tswHUm2Btdp-uAPp4eRp2fc1qnHEUO3J3P8oZoW_Mk&fs= e&s=cl.

23. *Tratatul de asistenţă civilă între Republica Cehă şi Ukraina, 2001.* Disponibil: https://zakon.rada. gov.ua/laws/show/203_018#Text
24. *Договор между Российской Федерацией и Китайской Народной Республикой о правовой помощи по гражданским и уголовным делам” (подписан в г. Пекине 19.06.1992).* Disponibil https://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_121041/
25. LUNTS, LA., and MARYSHEVA, NI., *Private International Law: International Civil Procedure (Juridical literature, 1976), 193. See also BV Rautt, “Consequently, virtually all decisions are subject to recognition and enforcement, which in international contractual practice occurs for the first time”.* In: *Main Issues of Legal Assistance Treaties Concluded between Socialist States, PhD in Law, Moscow State Institute of International Relations* (1963). P. 168.
26. *Actul este datat cu 25 ianuarie 2012.* Disponibil: http:// obcanskyzakonik.justice.cz/images/pdf/Act-Governing-Private-International-Law.pdf.
27. *Act XXVIII of 2017 on private international law (as in force on 2 January 2018)*. Disponibil: https:// www.ilo.org/dyn/natlex/natlex4.detail?p_lang=en&p_isn=106778&p_country=HUN&p_count=858&p_classification=01.03&p_classcount=5.
28. *Regulamentului UE 2015/848 privind insolvenţa transfrontalieră*. Disponibil: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/LSU/?uri=CELEX%3A32015R0848
29. *Art. 461 Cod procedură Civilă al RM*. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=110220&lang=ro, accesat la 4.02.2025.
30. https://www.asp.gov.md/sites/default/files/informatii-utile/lista-tratatelor-international/tratate-bilaterale-si-multilaterale-in-materie-civila-familiala-si-penala.pdf

Date despre autor:
Cristina BANCU, asistent universitar, Departamentul Drept Internațional și European, Universitatea de Stat din Moldova.
ORCID: 0000-0002-6058-6555
E-mail: cristina.bancu.usm@gmail.com

Prezentat: 21.03.2025